

Leden van de vaste commissie van Immigratie
en Asiel in de Eerste Kamer

Datum	10-11-2023	Inlichtingen bij
Onderwerp	Brief t.b.v. de deskundigenbijeenkomst over de Spreidingswet C	Telefoon
Ons kenmerk		E-mail

Geachte leden van de Eerste Kamer,

Dank voor de uitnodiging om vanuit het Centraal Orgaan opvang asielzoekers (COA) deel te nemen aan de deskundigenbijeenkomst over de Spreidingswet in de Eerste Kamer. Ter voorbereiding op deze bijeenkomst sturen wij u voorliggend schrijven toe. Voor het COA is het essentieel dat er structurele oplossingen komen voor de aanhoudende capaciteitsdruk in de asielopvang. Gereguleerd of niet, er zullen altijd plekken nodig zijn om mensen op te vangen. Daarvoor is een beter en stabielere opvangsysteem nodig. Dit wetsvoorstel, waarbij gemeenten een wettelijke taak krijgen om opvanglocaties beschikbaar te stellen voor asielzoekers, is daarvoor noodzakelijk. Het COA hoopt dan ook dat u dit jaar nog instemt met deze, voor ons uitvoerbare en zeer belangrijke, wet. In bijgaande brief lichten we het belang van deze wet verder aan u toe.

Onvoldoende plekken met fatsoenlijke levensstandaard

Het COA is verantwoordelijk voor de opvang en begeleiding van asielzoekers. Veilige en menswaardige opvang voor mensen die veelal op de vlucht zijn voor oorlog, geweld of vervolging. Helaas is de afgelopen twee jaar pijnlijk duidelijk geworden dat het steeds lastiger wordt om onze wettelijke taak uit te voeren. We hebben al veel te lang onvoldoende, structurele opvangplekken. De helft van onze bewoners wordt opgevangen in tijdelijke opvangvoorzieningen zoals sporthallen en paviljoententen. En deze tijdelijke locaties worden vaak te elfder ure ingericht, waardoor de omgeving zich overvallen voelt. Groot nadeel is ook dat we mannen, vrouwen en kinderen veel te vaak van opvang naar opvang moeten verplaatsen. Bovendien zijn de leefomstandigheden in deze tijdelijke locaties vaak beneden onze kwaliteitsstandaarden. Deze situatie is

niet alleen voor de asielzoekers zeer onwenselijk, maar leidt ook tot maatschappelijke onrust in de Nederlandse samenleving. Dit moet en kan echt beter.

Toewerken naar een stabiel opvanglandschap

De Spreidingswet zorgt voor meer structurele locaties

Met de Spreidingswet krijgen gemeenten een wettelijke taak om opvanglocaties beschikbaar te stellen. Conform een heldere opgave wordt duidelijk hoeveel plekken er nodig zijn. Daardoor weten gemeenten wat hen te doen staat. En dat is hard nodig. Op dit moment heeft namelijk maar een kwart van de gemeenten een reguliere opvanglocatie. Hoewel veel gemeenten telkens opnieuw bereid zijn om (tijdelijk) te helpen, is de afgelopen twee jaar gebleken dat dit niet voldoende is. We hebben veel meer structurele opvanglocaties nodig om te komen tot een stabiele basis.

De Spreidingswet draagt bij aan een betere kwaliteit van de opvang en begeleiding

Momenteel heeft het COA meer tijdelijke opvanglocaties (141 noodopvanglocaties) dan reguliere, structurele locaties (81). Dat is zeer onwenselijk want dat gaat, zoals hierboven al geschetst, sterk ten koste van de kwaliteit van de opvang. Door de structurele plekken die met de Spreidingswet ontstaan, is er meer ruimte om te investeren in opvanglocaties en personeel, zodat goede opvang en begeleiding geboden kan worden. Dat komt niet alleen ten goede aan de bewoners van het COA, maar ook aan de omwonenden en de samenleving als geheel, door meer rust in de opvang.

Een betere relatie met de omgeving

Met de structurele locaties die door de Spreidingswet ontstaan is er bovendien ruimte om te investeren in relaties met omwonenden, gemeenten en lokale ondernemers. Daardoor wordt het ook makkelijker een bijdrage te leveren aan andere maatschappelijke opgaven. We kunnen bijvoorbeeld dan nog beter investeren in participatie en integratie en het arbeidspotentieel van statushouders optimaal benutten. Daarnaast kunnen structurele opvanglocaties bijvoorbeeld voor lokale directe en indirecte werkgelegenheid zorgen en extra inkomsten voor ondernemers.

Spreidingswet biedt ook een handvat voor evenredig afbouwen

Bij een mogelijke lagere bezetting in de toekomst hebben we ook een stabiel opvanglandschap nodig. En daar kan een Spreidingswet ook bij helpen. De wet is namelijk niet alleen voor het realiseren van extra opvangplekken, maar biedt ook een handvat voor het afbouwen van opvangplekken indien de bezetting afneemt. Bij een dalende bezetting kunnen opvangplekken dan flexibel worden ingezet voor andere doelgroepen in de krappe woningmarkt (studenten, arbeidsmigranten, dak- en thuislozen). Dit is inmiddels ook financieel geborgd door nieuwe afspraken over de stabiele financiering van het COA.

De Spreidingswet is uitvoerbaar

We hebben altijd sterk achter het doel van de Spreidingswet gestaan, maar hadden na een grondige uitvoeringstoets wel kritiek op een aantal onderdelen van het wetsvoorstel. Nu de Tweede Kamer amendementen heeft aangenomen waarmee de verdeelsystematiek is aangepast, is de wet volgens ons uitvoerbaar en hopen wij van

harte dat de wet wordt aangenomen. De wetswijzigingen zullen wel impact op ons werk hebben. Dat heeft vooral te maken met de verlenging van de vrijwillige fase, waardoor het theoretisch gezien langer kan duren voordat gemeenten opvangplekken aanbieden. Wij verwachten echter dat, nu eerder duidelijk is waar gemeenten aan toe zijn, zij zelf de regie nemen en sneller met ons in contact treden over mogelijke opties voor structurele plekken.

Aandacht voor tussentijdse aanpassing van capaciteitsraming

Het COA vindt het wel belangrijk dat er bij het ministerie aandacht blijft voor de momenten dat tussentijdse aanpassing van de capaciteitsraming nodig is. Dat is niet alleen in tijden van natuurrampen of oorlog, zoals in de wet is opgenomen, maar kan ook nodig zijn door fluctuaties in de in-, door- en uitstroom van asielzoekers en/of statushouders. Het is belangrijk daar rekening mee te houden bij de uitvoering van de wet.

Tot slot

We hopen dat we u met deze brief zo goed mogelijk geïnformeerd hebben over het belang van deze wet vanuit COA-perspectief. Deze wet gaat ons helpen bij het goed kunnen uitvoeren van onze wettelijke taak: menswaardige opvang en begeleiding bieden aan mensen die veelal op de vlucht zijn voor oorlog en geweld. We hopen dan ook dat u dit jaar nog instemt met de Spreidingswet zodat er het broodnodige perspectief komt. Omwille van de huidige en toekomstige asielzoekers, onze medewerkers en de samenleving. We vertrouwen erop dat u onze inbreng zult betrekken bij de behandeling van het wetsvoorstel.

Met vriendelijke groet,

Dr. mr. M. Schoenmaker
Bestuursvoorzitter